

“BAĞLAMA” KONULU TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (1995-2017)

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF THESIS ON "BAĞLAMA" (1995-2017)

Dr. Öğr. Üyesi Hamit ÖNAL

Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı,
hamitonal6262@gmail.com, Kırıkkale/Türkiye

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, 1995-2017 yılları arasında hazırlanmış “Bağlama” konulu yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezlerini bazı değişkenlere göre incelemektir. Veriler, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Arşivi’nde yapılan tarama sonucunda elde edilmiştir. Araştırmada, ulaşılan 66 tezdən, erişim izni olan 50 tez incelenmiştir. Erişilen tezler, doküman incelemesi yoluyla üniversitelere, enstitülere, türlere, yıllara, temalara, yöntemlere, anabilim/anasanat dallarına ve kaynakça durumlarına göre incelenmiştir. Sonuç olarak, yüksek lisansta 40, doktora 7 ve sanatta yeterlikte 3 tez olduğu belirlenmiştir. Tezler, yirmi üniversitede üç enstitüye bağlı 15 farklı anabilim dalında hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bağlama, bibliyometrik, lisansüstü tezler, üniversite, enstitü

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the master's, doctorate and artistic proficiency thesis prepared on the subject of "Bağlama" between 1995-2017 according to some variables. The data were obtained as a result of the screening conducted in the National Thesis Archive of the Council of Higher Education. In the study, 50 theses with access permission were examined from 66 dissertations. Accessed theses have been examined according to universities, institutes, species, years, themes, methods, main science /mainart branches and references. As a result, it has been determined that there are 40 at graduate, 7 at doctorate and 3 thesis at proficiency in art. Thesis have been prepared in 15 different branches of discipline, affiliated to three institutes, at twenty universities.

Keywords: Bağlama, bibliometric, graduate thesis, university, institute

1. GİRİŞ

Âşıklık geleneği içinde yer alan çalgıya “kopuz” adı verilmiş ve 15. yüzyıl Türk Dünyası’nda “ozan” sözcüğü “kopuz” anlamında kullanılmıştır. Kopuz adı, 18. yy. dan itibaren Anadolu’da yerini Bağlama sözcüğüne bırakmıştır. Bu yy. a kadar “Bağlama” kelimesine var olan veriler ışığında rastlanmadığı söylenebilir (Gazimihal, 2001: 64). Anadolu sahasında ozanların âşık adıyla anılmasıyla birlikte çaldıkları çalgının adı “çöğür” veya “saz” olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüze baktığımız zaman ise bu çalgının adı “bağlama” olarak dilimize yerleşmiştir.

Bağlama, Türklerin Anadolu ile bütünleşen ve Türk kültürünü en iyi şekilde yansıtan temel halk çalgılarından birisi ve en önemlisidir. Müzik kültürümüzün sonraki kuşaklara aktarımında en güçlü araçlardan birisi olmasının yanında, Anadolu’nun her bölgesinde kendisine yer bulduğu gibi sınırları ülkemizi aşan çok geniş bir coğrafyada da hüküm sürmüş, tarih boyunca halkın sesi ve ifade aracı olmuştur.

Bağlamanın en eski yazılı tarifinde, üç telli olduğu, tellerin ikisinin çelik ve birinin pirinç olduğu, seslerin daha keskin çıkması için tellere tüy ile dokunulduğu, gövdesinin ve kapağının ince bir ağaçtan olduğu, burgularının ise hem yanda hem de üstte olduğu şeklinde tarif edilmektedir (Gazimihal, 2001: 11).

Bağlama, Türk halkı ile bütünleşmiş hatta yurt dışında müzik alanında bizi en iyi tanıtan sembollerin başında gelmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, 1995-2017 yılları arasında “Bağlama” üzerine hazırlanan tezlerin; üniversitelere, enstitülere, türlere, yıllara, temalara, anabilim/anasanat dallarına ve kaynakça durumlarına göre incelemektir. Bu araştırma ile araştırmacıların “Bağlama” konulu çalışmalar hakkında genel olarak bilgi sahibi olmaları sağlanacaktır. Çalışma; araştırmacılara yol göstermesi, yapılan çalışmalara ilişkin değerlendirme, özeleştirme yapmalarına olanak tanınması, alandaki eksiklik ve ihtiyaçların görülerek ileriki çalışmalarda neler yapılması gerektiğine ilişkin yön belirlemesi, tespit edilen sorunların çözümü ve tekrara düşmeden orijinal konular belirlenebilmesine katkı sağlaması bakımından büyük önem taşımaktadır.

2. KURAM ve LİTERATÜR

“Bilgi Toplumu” kavramıyla birlikte ülkemizde de üniversite ve araştırmacı sayısı hızla artmaktadır. Bu artışa bağlı olarak ise birçok disiplinde olduğu gibi müzik disiplini ve alt konularından biri olan çalgılara ilişkin tezlerin sayısında da her geçen gün artış gözlenmektedir.

Bilimsel anlamda bilginin üretilmesi ve toplumsal gelişmenin sağlanmasında en önemli kurumlar üniversitelerdir. Lisansüstü eğitimler ise üniversitelerin bu görevine katkı sağlayan ve destekleyen süreçlerdir. Lisansüstü eğitimlerin belirli bir alanda uzman yetiştirme işlevinin yanında en önemli işlevi geleceğin akademisyenlerinin yetiştirilmesini sağlamaktır.

Araştırmacının alanı, ilgisi vb. doğrultusunda ortaya çıkan ve farklı birçok yaklaşım, inceleme, analiz, karşılaştırma, öneri vb. başlıklar altında hazırlanan tezlerin biraraya toplanması ve bütünleşik bir bakış açısıyla değerlendirilmesi amacıyla bibliyometri tekniğinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bibliyometrik çalışmalar, çalışılan alana ait literatürün gelişimi ve genel eğilimleri ortaya çıkarması bakımından gelecekteki araştırmacılara yol haritası oluşturmaktadır.

Bibliyometri (Al ve Soydal, 2010: 350); yayınların ya da belgelerin yazar, konu, yayın bilgisi, atıf yapılan kaynaklar vb. gibi belirli özelliklerin niceliksel olarak analizi ile ilgilenir. Bibliyometrik araştırmalar bilimsel yayınların kaynakçalarında bulunan kaynakların ayrıntılı olarak incelendiği araştırmalardır (Akt: Önal, 2017: 1080).

Ülkemizde bu alanda yapılmış olan çalışmalardan ilki 1970 yılında Ahmet Kemal Özinönü tarafından yazılan “Growth in Turkish Positive Basic Sciences” adlı eserdir. Çalışmada, Türkiye’nin temel bilimlerdeki durumunun incelenmesinin yanı sıra fizik, kimya, biyoloji, matematik ve astronomi alanlarındaki bilimsel verimlilik de ölçülmeye çalışılmıştır (Al, 2008: 10).

Ece ve Tatar (2012), “Bilimsel Dergilerdeki Müzik Makalelerinin Bibliyometrik Profili” adlı makalede, Türkiye’deki bilimsel dergilerde 2000-2007 yılları arasında yayımlanan müzik makalelerini bibliyometrik açıdan incelemişlerdir. Araştırmada, bu yıllar arasında yayımlanmış 207 makale ve bu makalelere ait olan 2020 atıf incelenmiştir. En fazla makale yazan yazarların ve en sık atıf yapılan isimlerin belirlendiği çalışmada, makalelerin büyük bir kısmının bir tek yazar tarafından yazıldığı, günümüze yaklaştıkça makale yayın ve atıf sayısının artmaya başladığı, kaynakçalarda en fazla yer alan kaynak türünün kitaplar olduğu tespit edilmiştir.

Önal (2017), “Bildirilerin Bibliyometrik Profili: IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu” adlı makalede, IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan yüz bildirinin bibliyometrik profilini oluşturmak üzere, bildirilerdeki 1113 kaynağın tema dağılımı, kaynak türü dağılımı, yıllara göre dağılımı, sayısal dağılımı, yerli kaynak dağılımı, yabancı kaynak dağılımı, yazar sayısı dağılımı nasıldır ve en çok atıf yapılan yazarlar kimlerdir sorularına cevap aranmıştır. En çok atıf yapılan kaynağın “kitap” olduğu, atıf yapılmayan bildiri sayısının 4 tane olduğu, en çok atıf alan yazarlar belirlenmiş ve bildirilerin önemli bir kısmının tek yazarlı olduğu, üç yazarlı sadece bir tane bildiri olduğu tespit edilmiştir.

Polat, Sarı ve Sağlam (2013), “Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi “Sanat” Dergisi’nin Bibliyometrik Analizi” adlı makalede, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi (GSFD) bibliyometrik açıdan incelenmiş, 1999’dan bugüne dergide yayınlanan 280 makale analiz edilmiştir.

Araştırmada cevap alınması amaçlanan başlıca sorular şunlardır: GSFD'nin en verimli yazarları kimlerdir? Çok yazarlılık ve yazarlar arasındaki ilişki durumu nedir? Hangi kurumdan yazarlar katkı sağlamıştır? Yazarların dergiye ve kendine atıf durumu nedir? Makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır? Dergide yayınlanan makaleler bibliyometrik kurallara uymakta mıdır? Makalelerdeki ortalama kaynakça sayısı kaçtır? En sık atıf yapılan kaynak türü ve dili nedir? Sorularına cevaplar aranmıştır.

3. YÖNTEM

Çalışmanın temeli tarama modeli üzerine kurulmuştur. Tarama Modeli “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan çalışmalar” (Karasar, 2006: 77) şeklindeki tanımı, bağlama konulu hazırlanmış tezlerin durum tespiti yapılması amacıyla örtüşmektedir.

Bu araştırma ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Arşivi'nde yapılan tarama sonucunda; 1995-2017 yılları arasında (22 yıl) anahtar kelime olarak belirlenmiş “Bağlama” konulu hazırlanan yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezlerinin çeşitli parametreler doğrultusunda bibliyometrik analizinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu parametreler: Tezlerin hazırlandığı üniversite ve enstitüler ile tez türlerinin; enstitülere, yıllara, temalara, anabilim/anasanat dallarına, araştırma tekniklerine ve kaynakça durumlarına göre dağılımlarıdır. Bu kapsamda elde edilen veriler, istatistiki yöntemlere uygun hale getirilmiş ve istatistik paket programı olan SPSS yardımıyla analiz edilmiştir. Bibliyometrik araştırmalarda belge ya da yayınların belirli özellikleri analiz edilerek bilimsel iletişime ilişkin çeşitli bulgular elde edilmektedir (Al ve Coştur, 2007). Araştırmada, tanımlayıcı istatistikler uygulanmış, yüzde ve frekans değerleri belirlenmiştir.

İlk tarama sonucunda belirlenen “Bağlama” anahtar kelimesi ile taramada toplam 275 teze ulaşılmıştır. Detaylı tarama sonrasında ise sadece “Müzik” konusuna ait 66 tez belirlenmiş ve bunlardan erişime açık olan 50 tez araştırmaya dâhil edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, verilerin analizinden elde edilen sonuçlar, yüzde (%) ve frekans (f) cinsinden ifade edilerek, belirlenen kategorilere göre gruplandırılıp tablolaştırılmış ve analiz sonuçlarına dayalı yorumlar yapılmıştır.

Tablo 1. Tezlerin Üniversite ve Enstitülere Göre Dağılımı

ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ							
	Yüksek Lisans			Doktora		Sanatta Yeterlik	Toplam	
	SB	EB	FB	SB	EB	SB	f	%
Haliç Üniversitesi	10					2	12	24
Gazi Üniversitesi		5	1		1		7	14
Atatürk Üniversitesi	4	1					5	10
Necmettin Erbakan Üniversitesi		2			2		4	8
Abant İzzet Baysal Üniversitesi		1		1	1		3	6
Selçuk Üniversitesi	1		1		1		3	6
Ege Üniversitesi	2						2	4
İstanbul Teknik Üniversitesi	1			1			2	4
Afyon Kocatepe Üniversitesi						1	1	2
Başkent Üniversitesi	1						1	2
Cumhuriyet Üniversitesi		1					1	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	1						1	2
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1						1	2
Kırıkkale Üniversitesi	1						1	2
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi		1					1	2
Niğde Üniversitesi		1					1	2
Ondokuzmayıs Üniversitesi		1					1	2
Ömer Halisdemir Üniversitesi		1					1	2
Pamukkale Üniversitesi		1					1	2
Uludağ Üniversitesi	1						1	2
Enstitülere Göre Toplam		40		7		3	50	100

SB: Sosyal Bilimler EB: Eğitim Bilimleri FB: Fen Bilimleri

Tablo 1 incelendiğinde, 20 üniversite içinde en fazla tezin Haliç Üniversitesi'nde hazırlandığı (12), ikinci sırada 2012 yılından itibaren bölünerek, adı Necmettin Erbakan Üniversitesi olarak değişen Selçuk Üniversitesi (4+3=7) ile Gazi Üniversitesi (7), üçüncü sırada Atatürk Üniversitesi (5), dördüncü sırada Abant

İzzet Baysal Üniversitesi (3) ve beşinci sırada Ege ve İstanbul Teknik Üniversitesi (2) bulunmaktadır. Kalan on iki (12) üniversitede ise farklı türlerden sadece birer adet tez bulunmaktadır.

Toplam 20 üniversitenin tamamında yüksek lisans programında “Bağlama” konulu tez varken, doktora programında 5 üniversitede, sanatta yeterlik programında ise sadece 2 üniversitede hazırlandığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Tür	f	%
Yüksek Lisans	40	80
Doktora	7	14
Sanatta Yeterlik	3	6
Toplam	50	100

Tablo 2 incelendiğinde, toplam 50 tez arasında en fazla çalışmanın yüksek lisans türünde (%80) yapıldığı görülmektedir. Bu durum, yüksek lisans programının hemen her üniversitede, doktora (%14) ve özellikle sanatta yeterlik (%6) programlarının ise az sayıda üniversitede bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3. Tez Türlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	Tür							
	Yüksek Lisans		Doktora		Sanatta Yeterlik		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim Bilimleri	14	35	5	71	--	--	19	38
Sosyal Bilimler	24	60	2	29	3	100	29	58
Fen Bilimleri	2	5	--	--	--	--	2	14
Toplam	40		7		3		50	100

Tablo 3 incelendiğinde, tespit edilmiş üç enstitü içinde “Bağlama” konulu tezlerin en çok Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde (%58) hazırlandığı görülmüştür. Daha sonra ise sırasıyla, Eğitim Bilimleri Enstitüsü (%38) ve Fen Bilimleri Enstitüsü (%14) gelmektedir. Fen Bilimleri Enstitüsü’ne ait tezlerin 1995 ve 1996 yıllarında hazırlandığı, sonraki yıllarda ise müzik anabilim/anasanat dalları önce Sosyal Bilimler, daha sonraki yıllarda ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü’ne bağlanmışlardır.

Tablo 4. Tez Türlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Tür			Toplam
	YL	Dr.	SY	
2017	4	2	--	6
2016	4	--	1	5
2015	4	--	--	4
2014	1	--	--	1
2013	6	1	--	7
2012	3	1	--	4
2011	2	--	2	4
2010	2	2	--	4
2009	1	--	--	1
2008	3	--	--	3
2007	1	1	--	2
2006	1	--	--	1
2005	2	--	--	2
2004	1	--	--	1
2002	2	--	--	2
1999	1	--	--	1
1996	1	--	--	1
1995	1	--	--	1
			Toplam:	50

YL: Yüksek Lisans Dr: Doktora SY: Sanatta Yeterlik

Tablo 4 incelendiğinde, toplam 22 yıllık zaman dilimine yayılan araştırmada ilk 11 yılda (2005 dâhil) sadece 8 tez, 2017 yılına kadarki zaman diliminde ise 42 tezin hazırlandığı gözlenmiştir. Bu durum, son yıllarda halk müziğimizin temel çalgısı olan bağlamanın gelecek nesillere aktarımını sağlamak ve hak ettiği değeri kazanması adına; akademik programlara dâhil edilerek, daha iyi analiz etmek, tanımak ve gelişimine katkıda

bulunmak, bütün bunlar yapılırken de ortaya çıkan birtakım sorunlara çözümler üretebilmek için son derece olumlu gelişmeler olarak değerlendirilebilir.

Tablo 5. Tez Türlerinin Temalara Göre Dağılımı

Tema	Tür			Toplam	
	YL	Dr.	SY	f	%
Bağlama Eğitimi ve Öğretimi	23	5	1	29	58
Bağlama İcrası Üzerine İncelemeler ve Yaklaşımlar	14	2	1	17	34
Bağlama Yapımı	2	1	--	3	6
Bağlama ve Müzik Teknolojisi	--	1	--	1	2
Toplam				50	100

Tablo 5 incelendiğinde, “Bağlama” konulu tezlerin dört farklı temadan oluştuğu görülmektedir. Bunlardan “Bağlama Eğitimi ve Öğretimi” teması %58’lik oranla en fazla çalışılan temadır. Sonra sırasıyla, “Bağlama İcrası Üzerine İncelemeler ve Yaklaşımlar” (%34), “Bağlama Yapımı” (%6) ve en az çalışılan tema ise “Bağlama ve Müzik Teknolojileri” (%2) üzerinedir.

Tablo 6. Tez Türlerinin Anabilim/Anasanat Dalına Göre Dağılımı

Anabilim/ Anasanat Dalı	Tür			Toplam	
	YL	Dr.	SY	f	%
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı	1	--	--	1	2
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	1	--	--	1	2
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı	13	5	--	18	36
Müzik Anabilim Dalı	1	--	--	1	2
Müzik Anasanat Dalı	--	--	1	1	2
Müzik Bilimi Anabilim Dalı	1	--	--	1	2
Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	2	--	--	2	4
Müzik Bilimleri Anasanat Dalı	3	--	--	3	6
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı	3	1	--	4	8
Müzik Eğitimi Anasanat Dalı	1	--	--	1	2
Temel Bilimler Anabilim Dalı	1	--	--	1	2
Türk Musikisi Anabilim Dalı	2	--	--	2	4
Türk Musikisi Anasanat Dalı	6	--	2	8	16
Türk Müziği Anabilim Dalı	1	--	--	1	2
Türk Müziği Anasanat Dalı	3	--	--	3	6
Belirtilmemiş	1	1	--	2	4
Toplam	40	7	3	50	100

* Anabilim/Anasanat Dalları alfabetik olarak sıralanmıştır.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmamızda yer alan yirmi üniversitede on beş farklı anabilim/anasanat dalı karşımıza çıkmaktadır. En fazla tezin “Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı” nda (%36) hazırlandığı, ikinci sırada ise “Türk Musikisi Anasanat Dalı” (%16) izlemektedir. Daha sonraki sıralama ise %8 ile “Müzik Eğitimi Anabilim Dalı”, %6 ile “Müzik Bilimleri Anasanat Dalı” ve “Türk Müziği Anasanat Dalı”, %4 ile “Müzik Bilimleri Anabilim Dalı” ve “Türk Musikisi Anabilim Dalı” izlemektedir. Birer tez (%2) ile Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Anabilim Dalı, Müzik Anasanat Dalı, Müzik Bilimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Anasanat Dalı, Temel Bilimler Anabilim Dalı ve Türk Müziği Anabilim Dalı olmak üzere yedi anabilim/anasanat dalı gözlenmiştir. Bir tane doktora bir tane de yüksek lisans tezinde ise anabilim/anasanat dalına ait bilgiye rastlanmamıştır. Toplama göre değerlendirildiğinde; beş tane “Anasanat Dalı”, on tane de ”Anabilim Dalı” bulunmaktadır.

Ancak aynı üniversitenin aynı enstitüsü olmasına rağmen bazı anabilim/anasanat dallarının isimlerinde müzik/musiki ifadelerinde farklılıklar gözlenmiştir. Bu durumda ise tezde yazılı ifadeler esas kabul edilmiştir.

Tablo 7. Tez Türlerinin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlik	Toplam	
	f			f	%
Nitel	39	5	1	45	90
Karma	1	2	2	5	10
Toplam	40	7	3	50	100

Tablo 7 incelendiğinde, 39 tane yüksek lisans, 5 tane doktora ve 1 sanatta yeterlik olmak üzere 50 tezin tamamına yakınının (%90) nitel çalışma ve çalışmanın yapısına uygun farklı modellerle hazırlandığı, 1 yüksek lisans, ikişer tane doktora ve sanatta yeterlik olmak üzere beş tezde ise karma yöntem kullanıldığı gözlenmiştir.

Tablo 8. Tez Türlerinin Kaynakça Durumuna Göre Dağılımı

Kaynakça	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlik	Toplam	
	f			f	%
Yerli Kaynak	511	504	83	1098	82
Yabancı Kaynak	40	101	5	146	11
Elektronik Kaynak	61	27	6	94	7
Toplam	612	632	94	1338	100

Tablo 8 incelendiğinde, 50 tezde bulunan toplam 1338 adet kaynaktan %82'lik oranla büyük bir bölümünü yerli kaynakların oluşturduğu, yabancı kaynak dağılımının ise %11 gibi az bir oranda olduğu gözlenmiştir. Elektronik kaynak dağılımında ise toplam 94 kaynaktan 61 tanesinin yüksek lisans tez çalışmalarında olduğu tespit edilmiştir.

5. SONUÇ

✓ *Tezlerin Üniversite ve Enstitülere Göre Dağılımı*

Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 12 tez ile en çok tezin hazırlandığı üniversite ve enstitüdür. Ayrıca toplamda 3 tane olan sanatta yeterlik tezinden iki tanesi aynı üniversite ve enstitüde hazırlanmıştır.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 7 tez,

Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsü'nde birer tane olmak üzere 3 tez ve aynı üniversitenin adı Necmettin Erbakan Üniversitesi olduktan sonra Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 4 tez,

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 5 tez,

Ege Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Sosyal Bilimler Enstitülerinde ikişer tez,

12 üniversitede ise birer tane olmak üzere; 5 tanesinin Sosyal Bilimler Enstitüsü, 7 tanesinin ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde hazırlandığı gözlenmiştir.

✓ *Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı*

Yüksek lisans tezlerinin %80, doktora tezlerinin %14, sanatta yeterlik tezlerinin ise %6'lık dilimi oluşturduğu gözlenmiştir. Bu sonucun yüksek lisans programının daha fazla üniversite ve bölümde açık olmasından kaynaklanmaktadır. Özel bir durumu da belirtmek gerekir diye düşünüyorum: Bir tezin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Arşivi'nde doktora türü olarak işlendiği, ancak tez incelendiğinde sanatta yeterlik tezi olduğu belirlenmiştir.

✓ *Tez Türlerinin Enstitülere Göre Dağılımı:*

“Bağlama” konulu tezlerin en çok “Sosyal Bilimler Enstitüsünde” (%58) hazırlandığı izlenmiştir. Daha sonra ise sırasıyla, Eğitim Bilimleri Enstitüsü (%38) ve Fen Bilimleri Enstitüsü (%14) gelmektedir.

✓ *Tez Türlerinin Yıllara Göre Dağılımı:*

Çalışmaların, 1995, 1996, 1999, 2004, 2006, 2009 ve 2014 yıllarında birer tane, 2002, 2005 ve 2007 yıllarında ikişer tane, 2008 de üç tane, 2010, 2011, 2012 ve 2015'te dörder tane, 2016'da 5 tane, 2017'de 6 tane ve 2013'te ise 7 tane hazırlandığı belirlenmiştir. Sonuçlara bakıldığında son yıllara doğru çalışma sayılarında az da olsa artış görülmektedir. Bu durum, son yıllarda halk müziğimizin temel çalgısı olan bağlamanın gelecek nesillere aktarımını sağlamak ve hak ettiği değeri kazanması adına; akademik programlara dâhil edilerek, daha iyi analiz etmek, tanımak ve gerek icra gerekse eğitimi konusunda

gelişimine katkıda bulunmak, bütün bunlar yapılırken de ortaya çıkan birtakım sorunlara çözüm üretebilmek adına son derece olumlu gelişmelerdir.

✓ Tez Türlerinin Temalara Göre Dağılımı:

Tezler, dört ana başlık altında toplanmıştır. Bunlardan “Bağlama Eğitimi ve Öğretimi” teması %58’lik oranla en fazla çalışılan temadır. Sonra sırasıyla, “Bağlama İcrası Üzerine İncelemeler ve Yaklaşımlar” (%34), “Bağlama Yapımı” (%6), en az çalışılan tema ise “Bağlama ve Müzik Teknolojileri” (%2) olmuştur.

✓ Tez Türlerinin Anabilim/Anasanat Dallarına Göre Dağılımı:

Çalışmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, tezlerin anabilim/anasanat dallarına göre dağılımında izlenmiştir. Yirmi üniversitede ve üç enstitüde hazırlanmış tezlerin, 10 anabilim dalı ile 5 tane anasanat dalı ve 1 tane bilinmeyen olmak üzere toplam 16 farklı anabilim/anasanat dalı olduğu belirlenmiştir. Ancak yapılan incelemelerde, aynı üniversite, aynı enstitü ve hatta aynı yıl hazırlanmış olmasına rağmen iki tezin anabilim/anasanat dallarının sehven yanlış yazıldığı düşünülmektedir. Aynı durum “Müzik” ve “Musiki” kavramlarının kullanımında da gözlenmiştir.

✓ Tez Türlerinin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı:

39 tane yüksek lisans, 5 tane doktora ve 1 sanatta yeterlik olmak üzere 50 tezin tamamına yakınının (%90) nitel çalışma ve çalışmanın yapısına uygun farklı modellerle hazırlandığı, 1 yüksek lisans, ikişer tane doktora ve sanatta yeterlik olmak üzere beş tezde ise karma yöntem kullanıldığı gözlenmiştir.

✓ Tez Türlerinin Kaynakça Durumlarına Göre Dağılımı:

50 tezde bulunan toplam 1338 adet kaynaktan %82’lik oranla büyük bir bölümünü yerli kaynakların oluşturduğu, yabancı kaynak dağılımının ise %11 gibi az bir oranda olduğu gözlenmiştir. Elektronik kaynak dağılımında ise toplam 94 kaynaktan 61 tanesinin yüksek lisans tez çalışmalarında olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

Bağlama, hem bir halk sazı hem de ülkemizin her köşesinde bilinen ve kolay ulaşılabilen bir çalgı olması bakımından müzik kültüründe önemli bir yere sahiptir. Bu amaçla; kültürümüzü yansıtan böyle önemli değerlerin, gelecek nesillere aktarılması, gelişimine ve yaygınlaşmasına gereken önemin verilmesi, ayrıca yeni yaklaşım ve tekniklerin kazandırılması amacıyla akademik çalışmaların nitelik ve nicelik olarak artması sağlanmalıdır.

Not: Tezler türlere göre sıralanmıştır.

YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

Tez No	Yazar	Yıl	Tez Adı
488889*	Faruk Çalışkan	2018	Kapasite alanları: Bağlamada el ile çalma
481328*	Boran Mert	2018	Geçmişten bugüne yeni anlatım olanaklarıyla bağlama
470958	İbrahim Güneş	2017	2000-2015 yılları arasında yayınlanmış bağlama metotlarının lisans düzeyinde bağlama öğretimine uygunluğunun incelenmesi
460433	Barış Köygülü	2017	Bağlama eğitiminin Belçika Türk toplumuna kazandırdıkları
464609	Samet Açıkgöz	2017	Ankara yöresinde bağlama düzeni ile icra edilen ezgilerin çalım tekniklerinin incelenmesi
461466*	Gulra Kasymkulova	2017	Kırgızistan müzik eğitiminde kullanılan komuz çalgısının Türkiye müzik eğitiminde kullanılan benzer çalgılar ile karşılaştırılması (Bağlama ailesi çalgıları örneği)
492040	Ümit Çiçekçioğlu	2017	Bağlama yapımında yenilikçi yaklaşımlar
473571*	Neşet Güngör	2017	Güzel sanatlar liseleri başlangıç düzeyi bağlama öğretimine yönelik öğretim elemanı görüşlerinin incelenmesi
458483	Celal Şahin	2016	Temel bağlama eğitiminde kullanılan bağlama türüne yönelik uzman görüşleri
450111	Alper Börekci	2016	Bağlamada yöresel icra teknikleri eğitimine yönelik etüt egzersiz ve ön alıştırmalar
446263	Uğur Göktaş	2016	Toplu bağlama icralarının estetik, uyum ve icra birlikteliği açısından değerlendirilmesi
454673	Okan Karayaz	2016	Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dallarındaki okul çalgıları 'bağlama' dersi öğretim elemanlarının derse yönelik görüşlerinin incelenmesi
397693	Burak Kurubaş	2015	Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda yöresel bağlama

			tavrılarının öğretimine yönelik değerlendirmeler
407570	Özkan Yılmaz	2015	Makam, çok seslilik ve yöresel tavrılar kapsamında bağlamada düzenler
397676	Recep Yeşilyurt	2015	Uzun sap bağlama enstrümanındaki mevcut perde sistemiyle hüzzam makam dizisinin seslendirilmesinde ortaya çıkan problemler ve çözüm önerileri
407575	Ezgi Demirkaya	2015	Müzik eğitimi ana bilim dallarında bireysel çalgı bağlama derslerinde Konya tavrının öğretilme durumu
351010	Mustafa Demir	2014	Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik derslerinde bağlama çalgısının kullanımına ilişkin görüşleri
344747	Ali Kazım Akdağ	2013	Bağlama çalgısında pozisyon yaklaşımları ve kromatik pozisyon yaklaşımının bağlama ve bozuk düzeninde incelenmesi
328823	Sinan Haşhaş	2013	Bağlama eğitiminde, bağlama tutuş, mızrap (Tezene) tutuş-vuruş yönlerinin yeri ve önemi üzerine bir inceleme
344751	Erkan Beyter	2013	Mehmet Erenler'in bağlama icrasının altı zeybek üzerinde analizi ve notaya aktarılması
356809	Ahmet Serdar Yener	2013	Bağlamada geleneksel tavrılar ve eşritimlilik
345300	Murat Kamil İnancı	2013	Hanon metodundaki 1 numaralı egzersizin bağlamaya uyarlanması
328876	Murat Gökalp Ünver	2013	Harmanlanmış öğrenmenin bağlama enstrümanı eğitimindeki etkilerinin incelenmesi
308904	Özgür Satar	2012	Türk halk müziği eserlerinin bağlama ile çalışılmasında karşılaşılan teknik güçlükler ve çözüm önerileri
308691	Cemali Akçalı	2012	Bağlama metotlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi
342439	Mehmet Alan	2012	Bozuk düzeni bağlama öğretiminde başlangıç düzeyine yönelik bir model önerisi
279999	Ümit Sayan	2011	Milli Eğitim Bakanlığı halk eğitim merkezleri 100 saatlik temel bağlama ve 150 saatlik ileri düzey bağlama kursunun ünitelendirilmiş yıllık planının değerlendirilmesi
292963	Ali Yılmaz	2011	Günümüzde profesyonel bağlama icrasında değişimler
264410	Fuat İkiz	2010	İstanbul'da yaygın eğitimde görülen bağlama öğretim problemleri
264241	Makbule Oral	2010	Bağlamada belli başlı yöresel tavrıların icrasında bozuk düzen ile bağlama düzeni arası transpozisyonda oluşan duyum farklılıkları
234477	Osman Asiltürk	2009	Türkiye'de başlangıç bağlama eğitimi için hazırlanmış metotların içerik açısından değerlendirilmesi
227875	Bilal Demir	2008	Bağlama düzeninde icra edilen ezgilerde değişik çalma tekniklerinin incelenmesi
235653	Cem Tarım	2008	Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde bağlama eğitimi ile ilgili araştırmalar ve etütler.
234399	Halis Işık	2008	İlköğretim ve ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin bağlama kullanımlarının incelenmesi
191889	Zeynep Gülay Kızılar	2007	Bağlamadaki Şelpe tekniği yeni uygulamalarının armonik ve melodik yönden analizi
274416	Mercan Erzincan	2006	Türk halk müziğinde uyarlama kavramı ve bağlamaya uyarlanan dört zeybek ezgisi üzerinde müzikal analiz
161582	Attila Özdek	2005	Bağlama'nın ilköğretim II. kademe sınıflarındaki müzik eğitiminde kullanımına yönelik bir çalışma
145474	Mehmet Gültaş	2005	Bağlama yapımı
161620*	Özgür Türkoğlu	2005	Bağlama eğitiminde etüt ve egzersizlerin gerekliliği üzerine bir çalışma
148055	Zafer Işıldar	2004	Bağlama metotlarının çalgı eğitimi bakımından değerlendirilmesi
137206*	Hüseyin Ümit Yılmaz	2003	Bağlama düzeyinde (LA-RE-Mİ) çeşitli pozisyonlar üzerinde geliştirici egzersiz ve eser uygulamaları
125476*	Barış Karaelma	2003	Orta Asya'dan Anadolu'ya kopuzun (bağlamanın) tarihi seyri
121926	İsmail Sözen	2002	Anadolu güzel sanatlar liselerinde bağlama eğitimi ve çok sesli yapılanma çalışmalarının bu sürece yansımaları
113607	Barbaros Bozkır	2002	Bağlama malzeme-tını ilişkisi ve dinamik analizler
122684*	Oğuz Demir	2002	Bağlamadaki eşik sistemi üzerinde yeni uygulama
92206	Köksal Ayşan	1999	Türkiye'de müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda bağlama eğitimi ve sorunları

55152	Can Karahan	1996	Bağlama müziğine ilişkin eserlerin seslendirilmiş biçimi ile yazılışı arasındaki farklılıklar -incelenmesi, sınanması, değerlendirilmesi-
045217	Şeref Demirel	1995	Bağlama öğretim yöntemleri üzerine bir araştırma
26813*	Mustafa Copçuoğlu	1993	İstanbul'da profesyonel bağlama yapımcıları ve teknik özellikler
26448*	Gazi Erdener Kaya	1993	Bağlama metodlarının karşılaştırmalı yöntemle incelenmesi
22664*	Necip Yılgin	1992	Huzi makamında bağlama üzerinde taksim çeşitlemeleri
22642*	Necmi Kıran	1992	Zeminhara şubesinde bağlama ile gezinti çeşitlemeleri
16826*	İbrahim Coşgun	1991	Bağlama çalgısında ses tablasının incelenmesi

Toplam: 53

*: Erişimi olmayan tezler

DOKTORA TEZLERİ

Tez No	Yazar	Yıl	Tez Adı
461473	Mehmet Erhan Yiğiter	2017	Bağlama öğretiminde bozlak icrasına yönelik bir alıştırma modeli ve uygulamadaki görünümü (Orta Anadolu bölgesi örneği)
493083	Hasan Delen	2017	Bağlama mikrofonlama teknikleri ve kompresör kullanımının müzik teknolojileri eğitimine katkıları
328701	Soner Algı	2013	Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda geleneksel Türk Sanat Müziği destekli bağlama öğretiminin öğrencilerin bağlama çalma becerisi ve tutumlarına etkisinin incelenmesi
319994	İsmail Sözen	2012	İşbirlikli öğrenme yaklaşımı ile yapılan toplu bağlama öğretiminin performans ve tutuma etkisi
264417	Tolgahan Coğulu	2010	Bağlama tekniklerinin klasik gitar icrasına uyarlanması
278539	Mehmet Kınık	2010	Güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümlerinde bağlama dersi başlangıç düzeyine yönelik öğretim programı önerisi
214466	Zekeriya Kaptan	2007	Ülkemizde bağlama ve klasik gitarın sanatsal ve öğretimsel süreçler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi

Toplam:7

SANATTA YETERLİK TEZLERİ

Tez No	Yazar	Yıl	Tez Adı
425043**	Yusuf Benli	2016	Bağlama resitali: Bağlama' da ileri icra niteliğinin, Alevi müziği ve kültürünün yaygınlaşmasına etkisi
296316	Servet Yaşar	2011	Temel bağlama öğretiminde kullanılmakta olan ve önerilen tezene tekniğinin öğrencilerin bağlama çalma becerilerine etkisinin incelenmesi
373290	Ersen Varlı	2011	Bağlama çalgısında 'Do eksenli' düzende resital
98738*	Adnan Koç	2000	Bağlama eğitiminde görülen problemler ve bunların çözüm yolları
72153*	Erol Parlak	1998	Türkiye'de el ile (tezenesiz) bağlama çalma geleneği ve çalış teknikleri
72169*	Sefer Yücel Açın	1998	Türk halk müziği sazlarından bağlama ve kemanenin son yapım teknikleri

Toplam:6

*: Erişimi olmayan tezler

** : Tez türü Sanatta Yeterlik'tir. Ancak kayıtlarda Doktora tezi olarak görünmektedir.

KAYNAKÇA

Al, U (2008). Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım, Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s: 10. Ankara.

Al, U., Soydal, İ. ve Yalçın, H. (2010). Bibliyometrik Özellikleri Açısından Bilig'in Değerlendirilmesi. Bilig, 55, 1-20.

Gazimihal, M. R. (2001). Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Önal, G. F., (2017). Bildirilerin Bibliyometrik Profili: IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD). S: 1080, Cilt: 18, Sayı 3, Aralık.

- Polat, C., Sağlam, M. ve Sarı, T. (2013). Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi'nin Bibliyometrik analizi. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 27 (2), 273-288.
- Tatar, C.C. ve Ece, A.S. (2012). Bilimsel Dergilerdeki Müzik Makalelerinin Bibliyometrik Profili. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler. <http://www.akademikbakis.org/30/22.pdf>. (Erişim Tarihi: 30. 01. 2015).